

Є.І. Ходаківський, д-р. екон. наук, проф.,
В.В. Камінська, асп.,
Житомирський національний
агроєкологічний університет

СИНЕРГЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИРОБНИЧОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Як показав аналіз стану розвитку молокопереробної галузі, рентабельне виробництво та переробка молока не можуть функціонувати окремо одне від одного, тобто повинні мати синергетичні поєднання, бути як єдина ціла саморганізаційна система. На нашу думку, одним із шляхів досягнення даного ефекту є використання можливостей виробничої інтеграції.

В умовах розвитку інтеграційних процесів в АПК проблеми функціонування ефективного виробництва та переробки молока з точки зору інтеграції привертають увагу вчених і практичних фахівців, зокрема: В. Бойко, С. Соколенко, С. Кравченко. Разом з тим, недостатньо вивченими залишаються питання покращення ефективності інтеграційних відносин. Тому вищенаведене й обумовило актуальність наших досліджень.

Метою статті є на основі синергетичної парадигми здійснити дослідження та коригування економічних процесів на виробництві і переробці молока по всій ієрархії, використовуючи теорію гештальтів (оптимістичного управління).

В синергетичному підході до пізнання процесів утворення та розвитку складних дисипативних систем формування об'єднань, зокрема інтеграційних, упорядкованої взаємодії елементів системи та підсистеми і як наслідок такої взаємодії появи нових з новими властивостями кількісно та якісно переважаючи вихідний стан і є функціонуючою структурою системи [1].

Говорячи про інтеграцію як про процес самоорганізації і виникнення нової стійкої системи, а також появи нових властивостей-вигод до цього не притаманних жодному учаснику об'єднання, варто звернути увагу на таке поняття як „синергетика”. Адже предметом її вивчення виступають дисипативні системи, які характеризуються обміном енергією та речовиною із навколишнім середовищем. В нашому випадку такими об'єктами є:

- система транснаціонального рівня (Міжнародна Молочна Федерація);
- система національного рівня (Міністерство агрополітики та продовольства України, Союз молочних підприємств України (435 підприємств «Укрконсервмолоко», Національна асоціація молочників України «Укрмолпром»);
- система регіонального порядку (Головні управління агропромислового розвитку облдержадміністрації, управління харчової і переробної промисловості, ринків сільськогосподарської продукції і розвитку сільської місцевості, асоціації «Укрмолпром», регіональні об'єднання, холдинги);
- система локального рівня (молзаводи, локальні кластери, об'єднання по виробництву і переробці молока, молочарські кооперативи);

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

- система мікрорівневого рівня (сільськогосподарські підприємства різних організаційно-правових форм господарювання, особисті селянські господарства, обслуговуючі кооперативи, приймальні пункти, товариства і сільські асоціації).

Під енергією слід розуміти потоки інформації, досвіду та ін, які проходять за допомогою детермінантів впливу – міжнародних проектів, положень стандартів [2].

В теперішній час активізується нові інтеграційні форми, що визнані як кластерні формування. На нашу думку, агропромислова інтеграція виробництва, переробки і збуту молока може бути організована в рамках сировинної зони молочного заводу, територіально об'єднавши сільськогосподарських підприємств-виробників із підприємствами переробки та збуту, залучивши при цьому фінансово-кредитні установи. Необхідність інтеграції у молокопереробному комплексі у теперішній час визначають вимоги ринку і зокрема зі вступом в СОТ. Виробничі потужності молочної промисловості не відповідають обсягам заготівель сировини, якість молока є недостатньо високою. Ще до недавнього часу зв'язок між виробництвом молока та його промисловою переробкою обмежувався поставкою певної кількості сировини та поверненням технологічних відходів.

В умовах виробничої інтеграції виробничо-економічні зв'язки стають більш різнобічними та впливають на конкурентоспроможність галузі.

Тут ми показали статичну форму системи функціонування інтегрованих структур на виробництві та переробці молока, зокрема її ієрархічну вертикаль. З наших досліджень відомо, що синергетична система може бути в статичному стані (миттєво), але здебільшого в динамічному (рис. 1).

Рис. 1. Система управління інтеграційними процесами (синергетичний контекст)

Координація динамічного стану функціонування системи на всіх ієрархічних рівнях відбувається згідно провідних функцій управління: планування, організація, мотивація, контроль [3].

В умовах невизначеності ринкової системи, враховуючи її циклічність і фазові переходи важливо побудувати бажаний стан системи в кінцевому етапі її функціонування, тобто апріорно визначити її гештальти або образ бачення цієї системи в оптимістичній уяві. Якщо в цілому розглядати молочний підкомплекс в загальному АПК, то головним гештальтом повинен стати ефективно функціонуючий національний ринок молочної продукції з розвиненою структурою та інфраструктурою забезпечуючою первинного товаровиробника високим рівнем доходів та належним соціальним станом селянина, який виробляє молочну продукцію. При цьому всі ланки головного гештальту працюють взаємоузгодженню. На основі наукового аналізу (інтуїції) можуть бути передбачені певні відхилення, але власний чи запозичений досвід може моделювати ті ж оптимістичні рішення.

Древо гештальтів формується в ієрархічній послідовності: найвищий рівень – гештальт ефективного функціонування Союзу молочних підприємств України в складі Міжнародної Молочної Федерації. Гештальт національного рівня – картина ефективного функціонування Національної асоціації молочників України «Укрмолпром» та регіональних і місцевих, і локальних асоціацій, і, врешті, на первинному рівні гештальти підприємств молочної галузі за показниками високорентабельного виробництва.

Отже, сучасні методичні підходи до формування інтеграційних структур у вигляді виробничої інтеграції потребують застосування синергетичних засад, що забезпечує гомеостатичність та стабільне функціонування інтеграційних систем, зокрема на виробництві і переробці молока [3].

Список використаної літератури

1. Камінська В.В. Синергетичні засади оптимістичного (на основі гештальтів), рефлексивного та контролінгового управління в підприємствах молокопереробного під комплексу / Камінська В.В., Ходаківський Є.І. // Сучасні тенденції економічної теорії і практики: світовий досвід та вітчизняні реалії: Зб. наук.-метод. праць. – Херсон: видавництво ХТУ, - 2011. – 410 с. (С. 267-269).
2. Синергетична ідентифікація інтеграції: Монографія / В.В. Камінська (за заг. ред. Ходаківського Є.І.). – Житомир. - 2012. – 202 с.
3. Ходаківський Є.І. Синергетичні підходи до формування інтеграційних структур / Є.І. Ходаківський, В.В. Камінська, О.В. Мосієнко // Економіка АПК. - 2011. - №1. – С. 121-126.